

Pădurile cu scop recreativ

Documentare și sinteză: Vlad Drăguș, expert parlamentar

Lucrarea poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților

Cuprins

<u>Concepte relevante.....</u>	<u>1</u>
<u>Legislația Românească.....</u>	<u>3</u>
<u>Austria.....</u>	<u>9</u>
<u>Republica Cehă.....</u>	<u>10</u>
<u>Danemarca.....</u>	<u>11</u>
<u>Finlanda.....</u>	<u>13</u>
<u>Franta</u>	<u>14</u>
<u>Germania.....</u>	<u>16</u>
<u>Italia.....</u>	<u>18</u>
<u>Lituania.....</u>	<u>20</u>
<u>Polonia.....</u>	<u>21</u>
<u>Bibliografie.....</u>	<u>23</u>

Concepte relevante

În dezvoltarea conceptului administrativ al pădurilor peri urbane se impune clarificarea în prealabil a unor chestiuni.

Definiția **zonei periurbane**, deși nu este universală, poate fi identificată în lucrările Comitetului de dezvoltare socio-economică în zona Asiei de Vest, din cadrul O.N.U: „Zonele periurbane (numite și spațiu urban sau periferie) sunt definite de structura rezultată din procesul de periurbanizare. Poate fi descris ca interfața peisagistică între zona urbană și zona rurală, sau, de asemenea, ca zona de tranziție rurală-urbană în care utilizările urbane și rurale se amestecă . Astfel, poate fi privit ca un tip de peisaj în sine, unul rezultat dintr-o interacțiune între utilizarea terenurilor urbane și rurale.”¹

Definiția folosită de Eurostat pentru conceptul de „**pădure**” este formulată de Organizația pentru Alimentație și Agricultură (din cadrul O.N.U): „o pădure este un teren cu o acoperire mai mare de 10% a coroanei copacilor (sau un nivel echivalent) și o suprafață mai mare de 0,5 hectare. Arborii ar trebui să poată atinge o înălțime minimă de 5 metri la maturitate ”²

Potrivit unui studiu³ desfășurat sub tutela Comisiei Europene în legătură cu **spațiile periurbane** în Lombardia și Slovenia, atunci când se analizează ideea de **pădure urbană** trebuie urmărite anumite aspecte:

- A) Regimul proprietății acestor păduri – Implicația unei proprietăți private față de una publică ar fi legată de utilizare și acces. Este destul de clar că spațiile private oferă cetățenilor mai puține oportunități în materie de utilizare publică în comparație cu

¹ <https://www.unescwa.org/peri-urban-areas> accesat 30.03.2021

² <http://www.fao.org/3/y1997e/y1997e1m.htm#:~:text=Forest%20includes%20natural%20forests%20and,of%20other%20predominant%20land%20uses.>

³ Urban and Periurban forests, Management, Monitoring and Ecosystems services, p. 6 disponibil la : <https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=EMO NFUR Manual EN.pdf>

un spațiu public în care principalul obiectiv al populației este utilizarea acestuia. O altă diferență majoră între aceste categorii este legată de management. La spații private controlul, gestiunea și intervențiile pot fi efectuate numai printr-un mecanism de autorizare a lucrărilor care ar putea modifica natura lucrărilor de întreținere mai invazive, cum ar fi tăierea marilor copaci. Acest lucru ar duce la dificultăți în gestionarea spațiilor verzi private care deseori propun soluții care tind să blocheze vederea din exterior, nepermițând astfel o utilizare concretă.

B) Distincția dintre tipurile de spații verzi în funcție de natura folosirii lor. Aceste tipuri au fost identificate în mare ca fiind parcuri urbane; grădini de cartier, rânduri de copaci sau garduri mediane

Abordările noi asupra spațiilor verzi urbane se îndreaptă către ideea de includere a acestor ca fiind „elemente de infrastructură”. În acest sens se disting două concepte cheie:

1. rețeaua ecologică și 2. infrastructura ecologică.

Rețeaua ecologică poate fi definită ca „un sistem interconectat de habitate a căror biodiversitate trebuie supusă unui regim de protecție”. Astfel accentul se pune pe fauna și flora prezente în aria respectivă. În acest caz, geometria rețelei are o structură bazată pe recunoașterea zonelor centrale, a zonelor tampon și a coridoarelor care permit deplasarea persoanelor pentru a reduce riscul de dispariție al speciilor prezente.

Infrastructura ecologică abordează structura spațială a zonelor naturale și semi-naturale, dar și alte caracteristici de mediu care permit cetățenilor să beneficieze de utilizările potențiale multiple. Principiul de bază al infrastructurii verzi este că aceeași suprafață de teren poate oferi multiple beneficii dacă ecosistemele sale sunt într-o stare corespunzătoare.

Investițiile în infrastructură ecologică sunt, în general, caracterizate de un nivel ridicat de rentabilitate în timp, oferă oportunități de creare de locuri muncă și poate fi o alternativă sau o soluție complementară infrastructurii clasice și prin schimbarea utilizării

terenului. Această abordare urmărește să deservească atât intereselor oamenilor, cât și ale naturii. ”⁴

Definiții pentru păduri periurbane în spațiul Uniunii Europene nu există în mod universal, însă anumite direcții pot fi identificate în doctrina. Ex:

Pădurile de la marginea orașului situate dincolo de zonele dezvoltate, nu ar fi considerate pădure urbană, per a contrario ar intra în categoria păduri peri-urbane. Ansamblul de copaci și păduri încorporate în mediul urban construit este considerat a face parte din conceptul de „**pădure urbană**”⁵

Legislație românească aplicabilă

În legislația românească statutul pădurilor de protecție cu caracter social nu beneficiază de o lege specială prin care să fie reglementată, însă pot fi identificate o serie de acte normative care au incidență în domeniu.

Potrivit studiului de fundamentare pentru **Strategia Națională de Dezvoltare Teritorială a României** din 2014, noțiunea de zonă periurbană: reprezintă un areal situat în jurul aglomerațiilor (orașe + banlieuri), respectiv “franjurile” sau marginile aglomerației, dar fără să fie înglobate în urban. Este spațiul supus avansării frontului urban, un loc de contacte unde se inter- penetrează și se înfruntă lumea urbană și cea rurală, având drept consecințe transformări profunde în plan demografic, economic, social și cultural. El rezultă din deplasarea și diseminarea funcțiunilor urbane în spațiul rural și are drept trăsături dominante caracterul rezidențial relativ recent, pregnanța mișcărilor pendulare și caracterul de subansamblu al orașului.⁶

⁴ <https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/> accesat 30.03.2021

⁵ Ball, R., Bussey, S., Patch, D., Simson, A., West, S., 1999. United Kingdom. In: Forrest, M., Konijnendijk, C.C., Randrup, T.B. (Eds.), COST Action E12: Research and development in urban forestry in Europe. Office for Official Publications of the European Communities, Brussels, pp. 325–340.

⁶ Studiul este disponibil la: http://sdtr.ro/upload/STUDII/19.%20Raport_Noile%20leg%E2%95%9Fturi%20urban-rural%20%D0%BDi%20dezvoltarea%20local%E2%95%9F.pdf accesat 30.03.2021

Conform Ordinului Ministrului Apelor, Pădurilor și Dezvoltării Rurale 143/610/2005⁷ : „Prin spațiu rural, în înțelesul prezentului ordin, sunt definite zonele aparținând comunelor, precum și zonele periurbane ale orașelor sau municipiilor, în care se desfășoară, cu respectarea prevederilor legislației în vigoare, activități încadrate în următoarele domenii economice: a) producție agricolă vegetală și/sau zootehnică, silvică, de pescuit și acvacultură; b) procesarea industrială a produselor agricole, silvice, piscicole și de acvacultură, precum și activități meșteșugărești, artizanale și de mică industrie; c) servicii de turism și de agrement rural.”

Un prim act normativ cu relevanță pentru caracterul urban al acestor spații este **Legea 350/2001- privind amenajarea teritoriului și urbanismul** cu modificările și completările ulterioare. Un prim aspect de la care trebuie pornită abordarea acestui act normativ se leagă de jurisdicția administrativă aplicabilă. În acest sens, pornind de la premisa că pădurile periurbane ar face parte din zona urbană extinsă, putem identifica în textul Legii 350/2001 consacrarea **principiilor autonomiei locale, transparenței, parteneriatului, descentralizării, participării publice și al dezvoltării durabile**, așa cum reiese din art. 5.⁸ De asemenea, art.5 alin. (2) și art. 6 prevăd:„ Autoritățile administrației publice centrale și locale răspund, potrivit prezentei legi, de activitatea de amenajare a teritoriului și de urbanism.” Autoritatea publică are responsabilitatea dezvoltării armonioase a teritoriului/teritoriilor aflat/aflate în raza sa de competență. În acest scop, operatorii economici sau instituțiile care dețin imobile, instalații și/sau echipamente de interes public ori care prestează un serviciu public au obligația de a pune la dispoziția autorității publice, cu titlu gratuit, la solicitarea acesteia, în termen de 15 zile, informațiile necesare în acțiunile de planificare a dezvoltării teritoriului a localității în cauză.

Art.48.1.(3) În cazul extinderii tramei stradale și a anumitor zone funcționale, limita intravilanului propus se va raporta la acestea și va urmări să asigure o utilizare eficientă a terenurilor. În cazul localităților risipite (sate, cătune, ansambluri turistice existente) cu suprafețe mari de proprietăți, limita intravilanului se va stabili astfel încât să se asigure o parcelare corespunzătoare funcțiunilor propuse, indiferent de regimul cadastral/funcțional

⁷ Consultat la: <http://www.cdep.ro/intranet/mof/partea1/2005/0382.pdf> accesat la 30.03.2021

⁸ Textul Legii poate fi consultat în variantă consolidată la: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/29453> accesat 29.03.2021

al terenurilor (teren agricol, pășuni, vii, livezi, păduri), în vederea unei dezvoltări economice echilibrate a acestora.

Potrivit anexei. Nr 1 a Legii, pentru **documentațiile de amenajarea a teritoriului**, competența de avizare se află:

- Pentru Municipii: Ministerul Dezvoltării, Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene - Consiliul județean - Organisme centrale și teritoriale interesate
- Pentru orașe: - Consiliul județean - Organisme centrale și locale interesate
- Pentru comune: - Consiliul județean - Organisme centrale și locale interesate
- Pentru zone situate în extravilanul municipiilor, orașelor și comunelor: - Ministerul Culturii - Consiliul județean - Organisme centrale și teritoriale abilitate conform legii

Legea 350/2001 cuprinde anumite **definiții** în Anexa.2

Sistem urban - sistem de localități învecinate între care se stabilesc relații de cooperare economică, socială și culturală, de amenajare a teritoriului și protecție a mediului, echipare tehnico-edilărită, fiecare păstrându-și autonomia administrativă.

Strategie de dezvoltare - direcționarea globală sau pe domenii de activitate, pe termen scurt, mediu și lung, a acțiunilor menite să determine dezvoltarea urbană.

Structură urbană - modul de alcătuire, de grupare sau de organizare a unei localități ori a unei zone din aceasta, constituită istoric, funcțional și fizic.

Teritoriul administrativ al localității - suprafața constituită din suprafața agricolă (teren arabil, pășuni, fânețe, vii și livezi), suprafața fondului forestier, suprafața ocupată de construcții și amenajări de infrastructură (căi de comunicație, echipare energetică, lucrări de gospodărire a apelor), bălți și suprafața aferentă intravilanului (construcții și amenajări), a căror carte funciară sau alte evidențe funciare au aparținut localității

respective la data intrării în vigoare a Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României;⁹

Teritoriu intravilan - totalitatea suprafețelor construite și amenajate ale localităților ce compun unitatea administrativ-teritorială de bază, delimitate prin planul urbanistic general aprobat și în cadrul cărora se poate autoriza execuția de construcții și amenajări. De regulă intravilanul se compune din mai multe trupuri (sate sau localități suburbane componente).

Teritoriu extravilan - suprafața cuprinsă între limita administrativ-teritorială a unității de bază (municipiu, oraș, comună) și limita teritoriului intravilan.

Teritoriu periurban - suprafața din jurul municipiilor și orașelor, delimitată prin studii de specialitate, în cadrul căreia se creează relații de independență în domeniul economic, al infrastructurii, deplasărilor pentru muncă, asigurărilor cu spații verzi și de agrement, asigurărilor cu produse agroalimentare etc.

Codul Silvic- Legea 46/2008 cu modificările și completările ulterioare în special Legea 197/2020- completarea codului silvic

Din dispozițiile Codului Silvic este relevant în mod special a aminti prevederile art. 20 unde este reglementat „angajamentul silvic”, respectiv sunt consacrate principiile ce stau la baza angajamentelor silvice. Angajamentele silvice, potrivit art. 20 se elaborează pe unități de producție și/sau de protecție, cu respectarea normelor tehnice de amenajare. Reglementarea procesului de producție pentru pădurile de pe proprietățile cu suprafețe mai mici de 100 ha, incluse în unități de producție/protecție constituite în teritoriul aceleiași comune, respectiv aceluiși oraș sau municipiu, se face la nivel de arboret, cu condiția asigurării continuității la acest nivel, aplicând tratamente adecvate. Principiile care stau la baza elaborării normelor tehnice ale angajamentelor silvice sunt:

- principiul continuității și al permanenței pădurilor;
- principiul eficacității funcționale;
- principiul conservării și ameliorării biodiversității;
- principiul economic.

⁹ Introdusă prin Legea 162/2011

Legea 24/2007 privind protejarea ariilor urbane

În prevederile Legii 24/2007 privind protejarea ariilor urbane la art. 3 este consacrat că „spațiile verzi din zonele urbane cuprind: parcuri, scuaruri, aliniamente plantate în lungul bulevardelor și străzilor, terenuri libere neproductive din intravilan.”

Nu fac obiectul reglementării Legii 24/2007:

- a) vegetația din extravilan inclusă în fondul forestier;
- b) zonele și fâșiile de protecție a apelor, respectiv râurilor și bazinelor de apă;
- c) perdelele de protecție amplasate pe terenurile cu destinație agricolă;
- d) ariile naturale protejate;
- e) zonele de siguranță și protecție a infrastructurii de transport;
- f) spațiile verzi de pe terenurile aflate în proprietate privată și care nu sunt utilizate în interes public.

În art.2 al Legii, spațiul verde este definit ca: zona verde în cadrul orașelor și municipiilor, definită ca o rețea mozaicată sau un sistem de ecosisteme seminaturale, al cărei specific este determinat de vegetație (lemnoasă, arborescentă, arbustivă, floricolă și erbacee);

O.U.G 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice¹⁰

Art. 10 al O.U.G reglementează modul de constituire al ariilor naturale protejate: „Modelul de constituire a ariilor naturale protejate ia în considerare interesele comunității locale, încurajându-se menținerea practicilor și cunoștințelor tradiționale locale în valorificarea acestor resurse în beneficiul comunității locale, precum și prevederile din planurile urbanistice generale, care nu pot fi modificate până la termenul de actualizare prevăzut

¹⁰ Textul actualizat al Legii este consultat la: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/83289> accesat 29.03.2021

de legislația în vigoare privind amenajarea teritoriului și urbanismul. Suprafețele de teren aflate în intravilanul localităților, la data constituirii ariei naturale protejate, pot fi introduse în interiorul ariei naturale protejate, numai în cazuri temeinic justificate într-un capitol separat al studiului de fundamentare științifică.”

De asemenea, art. 15 introduce obligativitatea evidențierii a Ariilor Naturale protejate și a coridoarelor ecologice, Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară în planurile naționale, zonale, locale de amenajarea a teritoriului dar și în planurile cadastrale și în cărțile funciare.

Proiect de Lege (PL-x 193/2020) privind regimul ariilor naturale protejate urbane și conservarea biodiversității urbane

Una dintre cele mai recente inițiative relevante a fost identificată în PL-x nr. 193/2020 privind regimul ariilor naturale protejate urbane și conservarea biodiversității urbane.

Potrivit art. 1 al proiectului, scopul este constituit de conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității urbane și patrimoniului natural din mediul urban.

În momentul de față (31.03.2021) Proiectul este adoptat de Senat și este în procedura de avizare în fața comisiilor de specialitate la Camera Deputaților.

Fișa actului este disponibilă la:
http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?nr=193&an=2020

Studiu de fundamentare -

http://sdtr.ro/upload/STUDII/19.%20Raport_Noile%20leg%E2%95%9Fturi%20urban-rural%20%D0%BDi%20dezvoltarea%20local%E2%95%9F.pdf

Studiu

<https://www.cicluj.ro/assets/uploads/Studiu%20zonelor%20periurbane.pdf>

<https://myrmecosromanica.files.wordpress.com/2011/12/extras-6.pdf>

Politici ale UE cu privire la zonele de pădure

<https://ec.europa.eu/environment/forests/fpolicies.htm>

Alte state

Austria

Legislația privind pădurile Austrice datează din 1975 și a suferit modificările necesare în ceea ce privește armonizarea cu normele de dreptul Uniunii Europene incidente.¹¹

Potrivit Inventarului Forestier Austriac, pădurea comercială înaltă reprezintă 76% pentru cea mai mare pondere a suprafeței forestiere. Aproximativ 19% din terenul forestier este pădure de protecție, adică pădure în conformitate cu reglementări speciale de gestionare datorită sensibilității sale ecologice și a importanței sale directe pentru societate. O treime (7%) este pădure de protecție productivă, iar două treimi (12%) sunt pădure de protecție neproductivă.

Pădurile de protecție neproductive sunt păduri de protecție cu acces dificil sau imposibil și arbori cu o producție de creștere naturală foarte mică. 2% din suprafața pădurilor sunt păduri de arboret. Restul de 3% sunt terenuri forestiere neproductive. În ceea ce privește funcțiile pădurilor, se poate face referire la datele din planificarea dezvoltării pădurilor la din Austria, care indică faptul că funcția primară a 64,6% din pădurile austriece este funcția de producție, 30,7% funcția de protecție, 3,6% funcția socială și 1,1% funcția recreativă. Cu toate acestea, în general, fiecare pădure îndeplinește mai multe funcții în același timp.¹²

Legea austriacă privind pădurile reglementează, utilizarea pădurilor în scopuri recreative. Din 1975, oricine are voie să intre în păduri în scopuri recreative, iar restricțiile se aplică numai în anumite condiții. Legea privind pădurile prevede, de asemenea, că, atunci când se află pe drumurile și căile publice, fiecare persoană trebuie să aibă grijă personal de pericole potențiale, în special pericole rezultate din măsurile de gestionare a pădurilor. Pe drumurile forestiere sau alte cărări (marcate) din pădure, situația juridică este diferită. Aici se aplică dispozițiile privind răspunderea prevăzute în Codul civil austriac. Ca urmare

¹¹ Textul Legii precum și selecții ale secțiunilor relevante pot fi consultate în varianta oficială la: <https://www.bmlrt.gv.at/english/forestry/austrias-forests/forest-act-1975.html> accesat 05.04.2021

¹² Programul Forestier din Austria, Waldialog, Coordonat de Ministerul Agriculturii din Austria, 2007, p.44

a acestui cadru legal, există un număr din ce în ce mai mare de acțiuni în justiție din cauza numărului tot mai mare de vizitatori și sportivi din păduri.

Atât gradul de mobilitate, cât și timpul disponibil populației și vizitatorilor din Austria sunt ridicate și în continuă creștere. WKO (Camera Economică Federală Austriacă) constată că zonele forestiere din apropierea orașelor sunt din ce în ce mai căutate ca zone de recreere de către populația locală. Creșterea stresului la locul de muncă și creșterea populației în orașe și împrejurimi duc la o creștere a excursiilor în peisaje cu o pondere forestieră mare. Nu numai pădurile „urbane”, ci și pădurile „rurale” se confruntă cu o creștere a presiunii de utilizare, care variază de la o regiune la alta, dar poate avea un impact negativ asupra ecosistemului.

Rezolvarea conflictelor de utilizare ambivalente, atât legate de turism cât și fără legătură cu truismul (de exemplu, activități de vânatoare) devine din ce în ce mai frecventă pentru persoanele responsabile de păduri. Există o presiune din ce în ce mai mare pentru stabilirea infrastructurii pentru turism în apropierea zonelor forestiere, iar cererile aferente ale experților forestieri sunt în creștere și devin tot mai complexe.

Republica Cehă

Definiția se bazează pe Legea pădurilor nr. 289/1995 amendată și modificată, care împarte funcțiile pădurilor în cele **productive** și **neproductive**. Funcțiile naționale ale pădurilor există și în afara cadrului forestier. Există în prezent două puncte de vedere cu privire la înțelegerea termenului de funcție al unei păduri. Primul este despre funcția naturală - cauzală, unde se caută trăsăturile pădurii. Din punct de vedere economic și social, nu toate aceste caracteristici sunt solicitate și căutate în mod activ de populație și, prin urmare, nu este necesar să se determine strict valoarea lor. Pe de altă parte, prin abordarea teleologică, pădurile oferă valori de utilitate, așa-numitele funcții, care sunt create de activitatea oamenilor care le caută. Aceste funcții ar trebui evaluate pentru valorificarea pe piață. Funcția de pădure recreativă reprezintă **o valoare de utilitate directă**, care este derivată din utilizarea sa directă. Legea 151/1997 privind evaluarea proprietăților prevede că proprietatea forestieră este evaluată după așa-numitul **preț**

obișnuit. Acest preț se bazează în principal pe o comparație a proprietății sau serviciilor evaluate cu prețul proprietăților sau serviciilor similare stabilite în piață până în ziua evaluării, dar în mod excepțional cu justificarea randamentului capitalizat potențial al proprietății. În evaluarea serviciilor legate de protecția mediului nu este aplicată metoda comparativă în practică, deoarece nu există echivalent de piață și caracteristici de stabilire a prețurilor care să permită comparația definită prin lege.

În acest caz, este posibil să se utilizeze așa-numitele prețuri standard.

În conformitate cu Secțiunea 2, punctul 5 din Legea nr. 151/1997, prin evaluarea diferită stabilită prin lege sau pe baza sa conform literei b, metoda randamentului se poate baza pe două randamente diferite. Primul este randamentul obiectului de evaluare realizat. Al doilea este randamentul care poate fi obținut din obiectul evaluării în condiții date și al valorificării acestui randament în viitor (rata dobânzii). Utilizarea metodei randamentului este susținută și de opțiunea de a privi funcția recreativă a pădurilor ca așa-numita servitute. Servitutea este definită în Republica Cehă prin Codul Civil Servitutea înseamnă că proprietarul unui teren este obligat să renunțe la o parte din drepturile ce izvorăsc din cel de proprietate în beneficiul unei persoane autorizate (de exemplu, permite unei alte persoane să își traverseze terenul) sau să se abțină de la acțiuni pe care le-ar putea realiza ca proprietar (de exemplu, activitate economică pe terenurile destinate îndeplinirii funcțiilor stabilite ale pădurilor). ¹³

Danemarca

Legea daneză a pădurilor a fost amendată semnificativ în anul 1989, amendamente care au adus pentru prima dată ideea de „spațiu” recreativ ca un element propriu legislației silvice. Pentru prima dată, recreerea în aer liber a fost menționată: Art. 1.(2) „În aplicarea legii se va acorda importanță asigurării gestionării pădurilor pentru a crește și îmbunătăți producția de lemn și pentru amenajarea peisajului, conservarea naturii, a patrimoniului cultural și intereselor de protecție specifice mediului natural, precum și interesele activităților recreative. ”

¹³ https://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/50_2016-JFS.pdf accesat 05.04.2021 p.349

În special, în pădurile proprietate publică (care au constituit 28% din suprafața totală a pădurilor daneze de 486.000 ha în 2000), interesele recreative au primit o oarecare prioritate: Art. 2(1) În pădurile proprietate publică, se va pune un accent deosebit pe dimensiunile de: amenajare a peisajului, conservarea naturii, interesele patrimoniului cultural și protecția mediului, precum și activitățile recreative. ”

Un exemplu de document în care este specificat în mod explicit interesul cercetării forestiere (inclusiv recreerea în aer liber) este „Programul național forestier danez”, în care sunt făcute numeroase trimiteri cu privire la importanța recreerii în aer liber.¹⁴ În pădurile proprietății publice, accesul public este permis pe jos în toată pădurea 24 de ore pe zi. Din 1969 pădurile private au fost deschise pentru accesul public prin drumuri și cărări de la 7 dimineața până la apus. Astăzi, chiar și accesul cu calul și bicicleta este permis. În cele 25 de raioane forestiere de stat, recreerea în aer liber este un obiectiv de management extrem de important. Districtele forestiere de stat și multe districte private forestiere au stabilit diverse facilități pentru uz public, cum ar fi locuri de joacă, locuri de „camping”, panouri informative, centre de vizitare, locuri de grătar, turnuri de observare a păsărilor etc. Aproximativ 40 de școli de natură au fost înființate în districtele forestiere de stat, grădinițele forestiere sunt din ce în ce mai populare și un concept de „păduri școlare”, în care proprietarii de păduri (private și publice (în mod voluntar își pun pădurea la dispoziția școlilor locale pentru scopuri educaționale).¹⁵

În 2017 o nouă modificare a legislației din domeniu a avut loc, prin intrarea în vigoare a noii Legi a Pădurilor (122/2017). Aceasta a avut ca scop principal transpunerea unei serii de acte normative de la nivelul U.E între care este de menționat Directiva 2004/35/CE

¹⁴ Tuija Sievänen, Arne Arnberger, Geoffrey Dehez, Neil Grant, Frank S. Jensen and Hans Skov-Petersen, Forest Recreation Monitoring, Forest Recreation Monitoring – a European Perspective. Disponibil: <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2008/mwp079.pdf> p.70

¹⁵ The Danish national forest programme in an international perspective disponibil la: https://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/dnf_eng.pdf p.28

privind răspunderea cu privire la probleme de mediu și prevenirea și repararea daunelor aduse mediului înconjurător.¹⁶

Finlanda

Programul pentru dezvoltarea agrementului în turismul sălbatic și în natură (2003) este un document politic guvernamental de nivel înalt, care a folosit statisticile despre recreere în aer liber ca fiind cea mai importantă bază de informații. Acesta este primul program, care analizează pe larg problemele din domeniul recreerii în aer liber și al turismului în natură și sugerează 30 de acțiuni diferite pentru recreere în aer liber și dezvoltarea turismului în natură pentru perioada 2003-2010. O acțiune, care recomandă reînnoirea și dezvoltarea majoră a legislației privind recreerea în aer liber, a început în Ministerul Mediului în 2007.

Ministerul Agriculturii și Silviculturii a pregătit Revizuirea viitoare a sectorului forestier din Finlanda în 2006, utilizând mai multe rapoarte din partea comunității de cercetare forestieră. În studiul aferent, statisticile de recreere în aer liber au oferit o bază de informații pe baza căruia să se evalueze dezvoltarea cererii de recreere forestieră. Programul național forestier 2010 al Finlandei (KMO) a fost revizuit și extins până în 2015. O parte din Program include o revizuire a indicatorilor și măsurători privind modul de monitorizare a utilizării pădurilor durabile din punct de vedere social.¹⁷

Finlanda are însă un **act normativ care adresează în mod direct activitățile recreative în spații exterioare**.¹⁸ Obiectivele Legii se referă la teme precum conservarea dreptului de acces al publicului, planificarea zonelor pentru recreere în aer liber, sport și exerciții, utilizarea generală a plajelor și a zonelor de pe malul lacului, utilizarea corpurilor de apă și gheață, subvenții pentru recreere în aer liber, întreținerea căilor și traseelor și semnalizarea, precum și finanțarea și gestionarea activităților în aer liber.

¹⁶ Fișa Legii disponibilă la: <https://www.ecolex.org/details/legislation/forest-act-no-122-of-2017-lex-faoc124658/>

¹⁷Tuija Sievänen, op.cit., p.72

¹⁸ Legea privind activitățile recreative exterioare, consultată la: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1973/en19730606.pdf> accesat 02.04.2021

Conceptul care stă la baza acestor inițiative este denumit în Finlanda: „Drepturile oricărui cetățean” (Everyman Rights). În principiu aceasta înseamnă că oricine are dreptul să meargă, să schieze, să circule cu bicicleta sau să călătorească liber în zonele naturale, atâta timp cât acest lucru nu provoacă daune sau prejudicii minore aduse bunurilor sau naturii. Acest drept nu se extinde și asupra proprietăților private. Nu există dreptul public de trecere prin câmpuri și alte zone cultivate în timpul sezonului, pentru a preveni daunele. Iarna, tranzitul pe aceste terenuri este permisă. Fauna nu trebuie deranjată în aceste vizite.

Franța

În Franța planificarea și gestionarea pădurilor publice se află sub tutela Biroului Francez pentru Păduri.¹⁹ La sfârșitul anilor 1970 și 1980, apariția preocupărilor privind mediul înconjurător în societate a dus la creșterea importanței rolului ecologic al pădurilor în comparație cu utilizarea în scop recreativ. Studiile de monitorizare locală sunt utilizate ca instrumente pentru evaluarea potențialului pădurilor, în special în zonele sensibile la incendiu sau pentru protecția faunei.²⁰

Regimul forestier francez implementat de ONF asigură gestionarea durabilă a resurselor forestiere aparținând autorităților locale și regionale. Este perfect capabil să facă față multiplicității proprietarilor publici și necesității de a combina ritmul pe termen lung al pădurii cu ciclurile scurte ale funcțiilor alese. 14.750 de autorități locale, inclusiv 11.000 de comune, dețin păduri. Gestionarea standurilor este principala contribuție a lucrătorilor forestieri la protecția biodiversității pădurilor. Include acțiuni pentru protecția speciilor, habitatelor și funcționalităților ecologice adaptate problemelor ecologice locale. 1.355.000 de hectare (47%) sunt foarte sensibile din punct de vedere ecologic. 54% din aceste păduri adăpostesc habitate speciale, adică puțin mai mult decât media națională (44%).²¹

La periferiile orașelor și în zonele turistice, pădurile publice oferă spații deschise și accesibile pentru activități de agrement. Autoritățile locale investesc în facilitățile turistice

¹⁹ <https://www.onf.fr/> accesat 02.04.2021

²⁰ Tuija Sievänen, op. cit, p. 73

²¹ Wilfried Tissot, Yann Kohler, *Integration of Nature Protection in Forest Policy in France*, European Forestry Institute, Freiburg, 2013, p.21

din pădure pentru a garanta un mediu de viață sănătos pentru populație. Potrivit Biroului Francez pentru Păduri, 33% din păduri sunt foarte aproape de zonele turistice. Pe deplin conștienți de multifuncționalitatea pădurii, multe comune au aderat la o cartă forestieră²² al cărei scop este de a integra pădurea ca nucleu al politicii teritoriale împreună cu alte puncte de interes, cum ar fi dezvoltarea turism, gestionarea apei etc.

Legea 602/2001 privind orientarea pădurilor, conferă o dimensiune importantă dezvoltării unei politici durabile și multifuncționale de gestionare a pădurilor. Acesta introduce noțiunea de **integrare teritorială** prin art. 12 din Codul forestier²³ care prevede punerea în aplicare a cartelor forestiere teritoriale: „Pe un teritoriu relevant pentru obiectivele urmărite, se poate stabili o Cartă forestieră teritorială pentru a realiza un plan multianual, care reprezintă un program de acțiune care integrează, după caz, multifuncționalitatea pădurilor locale și care vizează garantarea satisfacerii cerințelor specifice de mediu sau sociale privind gestionarea pădurilor și a spațiilor naturale conexe, pentru a contribui la ocuparea forței de muncă și la dezvoltarea rurală, în special prin consolidarea legăturilor dintre mediul urban și suprafețe forestiere, cu scopul de a consolida competitivitatea sectorului de producție, recoltare, prelucrare și promovare a produselor de lemn și pentru a promova regruparea proprietarilor de păduri la nivel tehnic sau economic. Circulara DERF / SDF / SDIB / C2001-3004 din 15 februarie 2001 precizează modalitățile de dezvoltare a acestor carte forestiere teritoriale. Ea reamintește că „Carta Teritoriului Pădurilor este destinată în mod legitim să structureze un proiect de planificare și dezvoltare durabilă pentru teritoriile rurale, integrând în continuare pădurile în mediul lor economic, ecologic, social sau cultural”.

Integrarea multifuncționalității într-un proiect de teritoriu forestier înseamnă permiterea unei integrări optime a activităților care au loc acolo (sectoarele prelucrării masei lemnoase, turismului și activitățile în aer liber etc.) în ceea ce privește provocările care îi sunt specifice. Așteptări sociale, economice puncte de vânzare pentru produse, conservarea patrimoniului natural și peisagistic etc..

²² Les Chartes Forestiers de territoire : <http://www.fncofor.fr/chartes-forestieres-de-territoire-rencontres-nationales-2017-43.php> accesat 02.04.2021

²³ Codul Forestier Francez, consultat la: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGIARTI000006610254/2001-07-11> accesat 02.04.2021

Acest lucru implică în primul rând integrarea și implicarea comunităților și a diferiților actori în guvernarea Cartei Pădurilor și desfășurarea de acțiuni în cadrul acestei abordări colegiale. Stabilirea unei evaluări preliminare ar trebui să permită evidențierea problemelor teritoriale și stabilirea în comun a obiectivelor teritoriului în materie forestieră, precum și a acțiunilor care trebuie întreprinse, punând bazele unei politici forestiere locale.²⁴

Germania

În landul german Baden-Württemberg autoritățile au deprins măsuri de elaborare a politicilor forestiere în sensul integrării dimensiunii de protecție a pădurilor și aplicare a principiilor dezvoltării durabile.

Definițiile legale ale funcțiilor pădurilor sunt incluse în Codurile Silvice ale landurilor. La nivelul întregii Federații acestea pot fi clasificate fie: „utilizare generală”, „protecție” sau „recreere”. Alte funcții pot fi derivate indirect din acte diverse (conservarea naturii, echilibrul carbonului), precum și din planuri și strategii elaborate de guvern sau de alte instituții. Funcția de agrement apare în mod specific în Legea Pădurilor din Baden-Württemberg (FABW)

În conformitate cu secțiunea 7 din FABW, funcțiile trebuie să fie stabilite și ajustate într-un registru al funcției pădurilor. Acesta include următoarele zone protejate definite în FABW:

- § 30 Pădurea cu protecție a solului
- § 30 pădure cu protecție a biotopului
- § 31 Păduri de protecție împotriva impactului nociv asupra mediului
(„Schutzwald gegen schädliche Umwelteinwirkungen“)
- § 32 arii de protecție a pădurilor: (rezervație forestieră (Bannwald) și

²⁴ <https://www.payspyreneesmediterranee.org/thematiques/charte-forestiere-de-territoire/presentation-de-la-cft/qu-est-ce-qu-une-chartre-forestiere-de-territoire.html#:~:text=12%20du%20Code%20Forestier%20qui,%C3%A9ch%C3%A9ant%2C%20la%20multifonctionnalit%C3%A9%20des%20for%C3%A9ts> accesat 02.04.2021

pădure de amenajare proiectată (Schonwald)

- § 33 Pădurea de agrement

Pădurea de agrement este atribuită în principal în zonele urbane și în sfera stațiunilor de sănătate și a spa-urilor. Pădurile cărora nu le este atribuită o funcție în conformitate cu un temei legal pot fi alocate celor de agrement dacă numărul de vizitatori depășește anumite valori prestabilite (la nivel de land). Indiferent de astfel de delimitări, pădurile pot fi frecventate turistic într-o mare măsură. Pădurile gestionate pentru activități de recreere au anumite cerințe speciale. Recomandările privind evaluarea unor astfel de păduri includ o compoziție diversă a speciilor de arbori, omiterea tăierilor la scară largă, preferința spre regenerarea naturală, promovarea structurilor cu două straturi sau multistrat, întreținerea și promovarea speciilor secundare și a arbuștilor, conservarea arbori individuali vechi, întreținerea formelor istorice de gestionare a pădurilor, omiterea unor formațiuni geometrice stricte, întreținerea și crearea punctelor de observare a naturii, creșterea diversității speciilor de arbori și a formelor și culorilor, dezvoltarea și îngrijirea marginilor pădurii; evitarea aplicării pesticidelor. Traseele vizitatorilor joacă un rol cheie pentru a evita conflictele cu obiectivele de conservare a naturii.

Un potențial de conflict și eforturi financiare rezultă nu din constrângeri estetice, ci din datoria de îngrijire ce poartă asupra proprietarului terenului silvic în conformitate cu Codul civil german la secțiunea 823. Condițiile legale pentru obligația proprietarilor de păduri de a preveni pericolul pentru vizitatorii pădurii și răspunderea acestuia sunt dificil de determinat nu numai din cauza unor condiții vagi precum „rezonabilitatea”, ci și din cauza anumitor excepții în ariile protejate. Recenta modificare a Legii Federale privind Conservarea Naturii²⁵ a intenționat să creeze mai multă claritate și a modificat articolul respectiv din lege adăugând că proprietarul pădurilor nu este responsabil pentru amenințările tipice din păduri (Secțiunea 14 (1)).²⁶

²⁵ Textul Legii a fost consultat la: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=319#14>

²⁶ Michaela Spielmann Winfried Bücking Verena Quadt Frank Krumm, *Integration of Nature Protection in Forest Policy in Baden-Württemberg*, European Forestry Institute, Freiburg, 2013 p.19

Două dintre principiile conservării spațiilor forestiere pot fi întâlnite la art .2 din Legea Federală privind Conservarea Naturii după cum urmează: „Zonele adecvate în număr suficient de mare desemnate în funcție de locația lor și de condițiile lor naturale pot fi folosite ca zone care să fie utilizate pentru recreere pe termen scurt de către locuitorii orașului care locuiesc în vecinătate sau ca stațiuni de vacanță pentru recreere pe termen lung sau alte activități de agrement , dacă vor fi dezvoltate, proiectate și conservate corespunzător” și „Accesul populației va fi facilitat la părți ale peisajelor care, prin natura lor, sunt compatibile cu scopuri recreative.”²⁷

Italia

Noua lege italiană privind pădurile din 2018,²⁸ enumeră principiile care guvernează patrimoniul forestier național din Italia, și consacră protecția interesului public și bunăstarea generațiilor actuale și viitoare. (art. 1.) Legislația vizează, de asemenea, printre alte obiective, protejarea diversității ecologice a pădurilor, prevenirea riscurilor naturale și a celor provocate de om, protejarea râurilor, asigurarea participării comunităților locale la dezvoltarea silviculturii și promovarea cercetării forestiere și a educației de mediu. (Art. 2 (2).)

Definiții de bază

Noua lege definește zonele care sunt clasificate drept păduri în scopuri de reglementare și cele excluse din această definiție. (Art. 4 și 5.) Astfel, la art.4 lit. F a Legii avem ca o asimilare în categoria largă a pădurilor și „ **infrastructurile liniare de utilitate publică** și zonele relevante respective, chiar dacă sunt mai largi de 20 de metri și care întrerup continuitatea pădurii, inclusiv drumuri forestiere, linii electrice, conducte de gaz și apeducte, situate deasupra și sub sol, supuse intervențiilor periodice dar conțin vegetație și necesită întreținere care vizează garantarea eficienței lucrărilor în sine și care nu

²⁷ Alin. 11 și 12 din Art.2 al Legii Federale pentru Conservarea Naturii

²⁸ Raoul Romano, Il Testo unico in materia di foreste e filiere forestali , disponibil la: <https://agrireregionieuropa.univpm.it/it/content/article/31/54/il-testo-unico-materia-di-foreste-e-filiere-forestali#:~:text=Il%205%20maggio%20del%202018,92%20del%2020%20aprile%202018.> Accesat 04.04.2021

necesită autorizații suplimentare.” Se poate considera în acest sens că un spațiu silvic poate fi întrepătruns de zona urbană, fără ca acea porțiune să afecteze statutul pădurii respective.

Se face însă și o delimitare în art. 5 unde este prevăzut că: „ c) spații verzi urbane, cum ar fi grădinile publice și private, pomi rutieri, pepiniere, inclusiv cele situate în zone non-forestiere, livezi de semințe și situri din zonele non-forestiere, culturi pentru producția de pomi de Crăciun, plante fructifere și alte producții de arbori agricoli, garduri vii, rânduri și grupuri de plante de copaci” nu se încadrează în noțiunea generală de păduri.

Legea definește, de asemenea, activitățile de gestionare a silviculturii, care includ inițiative fitosanitare, controlul incendiilor forestiere, reîmpădurire și împădurire, activități agro-silvo-pastorale și proiecte hidro-forestiere. (Art. 7 (1).) În plus, legea cuprinde dispoziții privind produsele forestiere non-lemnoase utilizate în produsele alimentare și nealimentare, precum și materialele forestiere naturale utilizate în scopuri precum consumul din gospodărie (lemn de foc), colectarea comercială de cherestea forestieră sau recoltarea produselor forestiere modificate genetic. (Art. 11 și 13 (1))

Planificarea forestieră la nivelurile naționale și regionale

Legea impune ca guvernul să aprobe o strategie forestieră națională, care trebuie să fie în conformitate cu principiile silvice ale Uniunii Europene și să fie actualizată la fiecare cinci ani. Regiunile italiene își păstrează puterea de a reglementa anumite aspecte ale pădurilor aflate sub jurisdicția lor prin programe forestiere regionale, care sunt supuse legislației și liniilor directoare naționale. Legea impune ca guvernul să aprobe reglementări care stabilesc criterii naționale minime pentru a declara că anumite păduri se află într-o stare de abandon, permițând astfel utilizarea lor pentru activități agro-pastorale. Noua lege îndeamnă regiunile italiene să promoveze creșterea numărului companiilor care activează în sectoarele forestier și de mediu. În acest sens, regiunile trebuie să creeze liste de companii locale și cooperative implicate în activități forestiere și să stabilească stimulente financiare și de altă natură pentru astfel de activități.

Lituania

În 2012 a fost publicat un articol într-o revistă de specialitate, care analiza rezultatele unui chestionar aplicat populației Lituaniei în legătură cu așa zisele „păduri recreaționale”.

Este precizat că în Lituania „pădurile recreaționale” au fost dezvoltate în cadrul Departamentului de Silvicultură din cadrul Centrului pentru Cercetare Silvică din Lituania bazându-se pe următoarele aspecte: înființarea unor zone cu caracter recreațional; sisteme de management silvic; optimizarea spațială a spațiului silvic; impactul vizitatorilor asupra ecosistemului și evaluarea potențialului recreațional a zonelor silvice.

Prin definiția aplicată în studiu asupra „pădurilor recreaționale” se încadrează următoarele forme:

Păduri-parcuri; păduri-rezervație; păduri urbane; spații silvice recreaționale și păduri aflate în zonele recreaționale ale parcurilor regionale și naționale.

Câteva dintre concluziile studiului pot fi rezumate astfel:

1. Numărul de vizitatori anuali al pădurilor în scop recreațional este în creștere;
2. Transportul către astfel de păduri are tendința de a se îndrepta către autovehiculele persoanele ale oamenilor;
3. Marea majoritate a respondenților preferă accesul gratuit la astfel de spații.
4. Mulți respondenți și-au exprimat opinia că există prea puține astfel de păduri în Lituania.²⁹

Cât despre Legislația din Lituania, definiția pădurilor recreaționale poate fi găsită în Legea de Amendare a Legii privind pădurile, din anul 2001.

Din art. 2 al Legii două definiții sunt în mod special relevante:

²⁹ S. Mizaras, M. Kavaliauskas, G. Cinga, D. Mizaraite, O. Belova, *Socio-Economic Aspects of Recreational Use of Forests in Lithuania*, Baltic Forestry, Vol. 21, Nr.2(41), 2015, pp.308-313. Disponibil la: [https://www.balticforestry.mi.lt/bf/PDF_Articles/2015-21%5b2%5d/Baltic%20Forestry%202015%2021\(2\)%20308_314%20Mizaras%20et%20al.pdf](https://www.balticforestry.mi.lt/bf/PDF_Articles/2015-21%5b2%5d/Baltic%20Forestry%202015%2021(2)%20308_314%20Mizaras%20et%20al.pdf) accesat la 01.04.2021

Art.2 (1) - Pădurea este o suprafață de teren de cel puțin 0,1 hectare, acoperită cu arbori, a căror înălțime într-un sit natural nu este mai mică de 5 metri, alte plante forestiere, precum și pădure subțiată sau pierdută de vegetație din cauze naturale sau activități umane (zone de tăiere, zone arse, poieni). Liniile de copaci de până la 10 metri lățime în câmpuri, la marginea drumurilor, corpuri de apă, în zonele de locuit și cimitire, copaci și tufișuri unice, parcurile plantate și cultivate de om în zonele urbane și rurale nu sunt definite ca păduri. Procedurile de îngrijire, protecție și utilizare a acestor plantații vor fi stabilite de Ministerul Mediului.

Art. 2 (4)- Grupul de păduri reprezintă terenurile cu păduri cu obiective de gestionare și regimuri similare (pădurilor).

La art. 3 se precizează că pădurile sunt împărțite în categorii în funcție de regim, obiective economice și scopul funcțional principal. Astfel, la alin. (3) Gruparea a II-a a pădurilor reprezintă grupul păduri cu scopuri speciale, iar la **pct. 2(B) – Pădurile Recreaționale**- cuprind parcurile forestiere, pădurile urbane , pădurile din zonele de recreere ale parcurilor de stat, zonele forestiere de agrement și alte păduri definite pentru scopul de recreere. **Obiectivul activităților economice** - formarea și conservarea mediului forestier recreativ. Arborii deteriorați de calamități naturale sau factori biotici și cei în stare sanitară proastă vor fi tăiați prin butași sanitari neclari sau limpezi. Arborii pădurii care au atins maturitatea naturală pot fi tăiați. Sunt permise toate tipurile de tăiere a pădurilor, de tăiere sanitară și de formare a peisajului. Butașii se efectuează după sezonul de recreere (agrement), cu excepția pădurii deteriorate de calamitățile naturale sau de factorii biotici.³⁰

Polonia

Conform Legii poloneze privind pădurile, **lasy ochronne** (traducerea ar fi păduri de protecție) sunt păduri situate: (a) în interiorul granițelor administrative ale orașelor și la 10 km de granițele administrative ale orașelor cu peste 50.000 de locuitori; zone de protecție a stațiunii în sensul Legii din 28 iulie 2005 privind tratamentul spa, stațiunile de sănătate

³⁰ Textul Legii este disponibil la: <http://www.seniejitrakai.lt/law-on-the-amendment/> accesat 01.04.2021

și zonele de protecție a spa-urilor și comunele spa. sau c) în zona de frontieră superioară a pădurii.

Păduri de protecție așa cum apar în Capitolul 3 al Legii (traducere neoficială)³¹

Următoarele păduri, denumite în continuare „păduri de protecție”, pot fi recunoscute ca fiind protejate cu un regim special:

1. cele care protejează solul împotriva paraziților sau degradării și cele care împiedică alunecările de teren, căderile de piatră sau avalanșele,
2. cele care protejează malurile apelor împotriva prăbușirii sau izvoarele împotriva jefuirii,
3. cele care împiedică răspândirea nisipurilor mobile,
4. cele deteriorate de industrie,
5. cele care sunt refugii pentru speciile protejate de animale,
6. cele care au o importanță naturală și științifică specială sau care deserveșc apărării și securității statului,
7. cele situate:
 - A. în interiorul granițelor administrative ale orașelor sau la o distanță de până la 10 km de granițele administrative ale orașelor cu peste 50.000 de locuitori,
 - b. în zonele de protecție din jurul stațiunilor de sănătate,
 - c. spre linia superioară a arborilor.

³¹ Textul Legii a fost consultat la: <https://www.ecolex.org/details/legislation/forest-act-1991-lex-faoc003359/> accesat 06.04.2021

Bibliografie

1. . Mizaras, M. Kavaliaukas, G. Cinga, D. Mizaraite, O. Belova, *Socio-Economic Aspects of Recreational Use of Forests in Lithuania*, Baltic Forestry, Vol. 21, Nr.2(41), 2015, pp.308-313.
2. Tuija Sievänen, Arne Arnberger, Jeoffrey Dehez, Neil Grant, Frank S. Jensen and Hans Skov-Petersen, *Forest Recreation Monitoring, Forest Recreation Monitoring – a European Perspective*.
3. Wilfried Tissot, Yann Kohler, *Integration of Nature Protection in Forest Policy in France*, European Forestry Institute, Freiburg, 2013, p.21
4. Michaela Spielmann Winfried Bücking Verena Quadt Frank Krumm, *Integration of Nature Protection in Forest Policy in Baden-Württemberg*, European Forestry Institute, Freiburg, 2013 p.19
5. <https://www.unescwa.org/peri-urban-areas>
6. <http://www.fao.org/3/y1997e/y1997e1m.htm#:~:text=Forest%20includes%20natural%20forests%20and,of%20other%20predominant%20land%20uses>.
7. https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=EMONFUR_Manual_EN.pdf
8. : <http://www.seniejitrakai.lt/law-on-the-amendment/>
9. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2008/mwp079.pdf>
10. https://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/dnf_eng.pdf
11. <https://www.onf.fr/>
12. <https://www.payspyreneesmediterranee.org/thematiques/charte-forestiere-de-territoire/presentation-de-la-cft/qu-est-ce-qu-une-charte-forestiere-de-territoire.html#:~:text=12%20du%20Code%20Forestier%20qui,%C3%A9ch%C3%A9ant%2C%20la%20multifonctionnalit%C3%A9%20des%20for%C3%AAts>
13. <https://agrireregionieuropa.univpm.it/it/content/article/31/54/il-testo-unico-materia-di-foreste-e-filiere-forestali#:~:text=Il%205%20maggio%20del%202018,92%20del%2020%20aprile%202018>